

การศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูของเด็กปฐมวัย

เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

The Study of Multicultural Communities that Effecting to Early Childhood's Upbringing under That Phanom Subdistrict Municipality, That Phanom District, Nakhon Phanom Province

วรรณิษา หาคุณ^{1*}, Cao Thi Hong Van²

Vannisa Hakoon^{1*}, Cao Thi Hong Van²

(Received: 2025-04-20; Revised: 2025-07-06; Accepted: 2025-07-14)

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อายุ 20-70 ปี จำนวน 98 คน เพศชาย 37 คน เพศหญิง 61 คน โดยใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกภาคสนาม

ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยจากครอบครัว พบว่ามีปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว รายได้ลดลงจากสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และครอบครัวหย่าร้าง ทำให้ขาดทุนทรัพย์ในการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย โดยในชุมชนมีทั้งชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน แต่สามารถปรับตัวเข้าหากัน และการบริหารงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการสนับสนุน และส่งเสริมความหลากหลายของชาติพันธุ์ท้องถิ่นผ่านวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นเป็นประจำ แต่พบปัญหาจากทัศนคติ และความเชื่อของคนยุคเก่า รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย กับคนยุคใหม่ รุ่นลูก และหลาน ที่ไม่ตรงกัน ขัดแย้งกัน จึงเกิดการปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ตนเอง และการเรียน แบบออนไลน์ยังคงเป็นปัญหาสำหรับเด็กปฐมวัยและ

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Assistant professor, Faculty of Education, Mahasarakham University

² อาจารย์ สำนักศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² Lecturer, Office of General Education, Mahasarakham University

* Corresponding Author, E-mail: vannisa.h@msu.ac.th

ผู้ปกครอง รวมไปถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชนที่ยังคงต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐ

คำสำคัญ: พหุวัฒนธรรม, เด็กปฐมวัย, ผู้ปกครอง

Abstract

The purpose of this research study was to examine the current of multicultural communities affecting to the upbringing and the growth of early childhood under That Phanom Subdistrict Municipality, That Phanom District, Nakhon Phanom Province. The target group consisted of parents of early childhood and the population residing in That Phanom Subdistrict Municipality, That Phanom District, Nakhon Phanom Province, aging between 20 and 70 years. A total of 98 with 37 males and 61 females. Both quantitative and qualitative data were collected. The research instruments included questionnaires, interviews form, and field recording form.

The research results revealed that; Early childhood's upbringing from families showed family economic problems, income become low due to the spread of the coronavirus disease 2019, and divorced families which lacked of fund in promoting learning for early childhood. There are different ethnic groups in the community but can adapt to each other and the administration from local government organizations can support and promote the diversity of local ethnicities through cultural local traditions regularly. But there are the problems from the attitude and beliefs of the old people, grandfathers, grandmothers, that do not match with new generations, children and grandchildren cusing conflict and reject the traditional culture of their ethnicity. And online learning is also the problem for early childhood and parents including children with special needs in communities who need help from schools and government agencies.

Keywords: Multicultural, Early Childhood, Parent

บทนำ

เด็กปฐมวัย อายุ 0-6 ปี หรือก่อนเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นช่วงวัยพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการเจริญเติบโตต่อไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่เด็กจะได้รับการหล่อหลอมอย่างเป็นองค์รวมจากครอบครัวที่คอยอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งเรียกได้ว่า “พ่อแม่และบุคคลในครอบครัว คือ ครูคนแรกและต้นแบบตัวตนของเด็ก” อันเป็นต้นแบบแก่เด็ก เมื่อเด็กเติบโตเข้าสู่การเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งผู้คน สิ่งแวดล้อม และชุมชนรอบ ๆ ตัว ก็มีภูมิหลังแห่งพฤติกรรมและการแสดงออกทั้งเชิงบวกและเชิงลบจากครอบครัวซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญ เมื่อเข้าสู่โรงเรียนเด็กมีครูปฐมวัยที่จะคอยเป็นคนเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้ในประสบการณ์เดิมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ จากบริบทแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม อันจะเป็นพื้นฐานอันดีให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่และพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยมีความหลากหลาย มีวิถีชีวิตที่คล้ายคลึงและแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม ตามจารีตประเพณี เป็นการปรับตัวเข้ากับฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพภูมิสังคมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ (พระมหามิตร จิตปณฺโญ, ชญาภา น่วมบัณฑิต และสุขสมย์ น่วมบัณฑิต, 2562) จังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีชายแดนติดกับประเทศลาว โดยมีประวัติสืบทอดยาวนานมาร้อยปี เดิมเคยเป็นมหานครของ “อาณาจักรศรีโคตรบูรณ” ที่รุ่งเรืองในอดีต พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนนามเมืองใหม่ว่า “เมืองนครพนม” ซึ่งปัจจุบันมีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ประเพณี ศาสนา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ธรรมชาติ เชิงกีฬา เชิงเกษตร เชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สำนักงานจังหวัดนครพนม, 2564) กลุ่มชนที่อยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงบริเวณจังหวัดนครพนม อยู่ในท้องที่ที่มีการคมนาคมกับแคว้นอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง จึงมีโอกาสรับอารยธรรมต่างประเทศ ท่ามกลางความเป็นไปของชีวิตผู้คนสองฝั่งโขง ระหว่างอีสานกับลาวสมัยโบราณเกือบทั้งหมดเป็นพวกเดียวกัน เคลื่อนย้ายไปมาหาสู่กันไม่ขาดสาย แต่ภายหลังประชาชนลาวเข้ามาอยู่ในอีสานเป็นระลอกตั้งแต่เขตริมฝั่งโขง จังหวัดหนองคาย อุดรธานี สกลนคร นครพนม มุกดาหาร ซึ่งมีพระธาตุพนมเป็นศูนย์กลางที่รวมชีวิตและจิตใจของพวกเขา ความรัก ความศรัทธา ความผูกพันอย่างลึกซึ้งเหนียวแน่นได้ถูกถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น นับเป็นเวลามากกว่าพันปีแล้ว (พระจิรวัดน์ อาจาโร และจิตวิทย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2560) แม้จะมีนักวิชาการระบุว่า ชีวิตของอีสานในอดีตนั้นดีกว่าอีสานในปัจจุบัน แต่ภายใต้การเปลี่ยนแปลงไปเช่นนี้ อีสานไม่อาจกลับไปเป็นอีสานแบบเดิม และไม่มีวันที่ย้อนกลับไปเป็นแบบเดิมได้ โครงสร้างแบบใหม่เปิดโอกาสให้มีการครอบงำ เอารัดเอาเปรียบ เพื่อการท่องเที่ยวหรือเพื่อการแข่งขันทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ การยอมรับในพหุวัฒนธรรมนั้นเป็นการยอมรับในความแตกต่างและพยายามที่จะหาทางอยู่ร่วมกัน ดังที่ UNESCO ระบุว่า ในสังคมที่มีความหลากหลายและมีพลวัตควรจะสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปรองดองและมีข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันที่เหมาะสม (จิตราภรณ์ สมยานนทนากุล, 2551) ทั้งนี้ วัยเด็กปฐมวัยเป็นช่วงสำคัญในการวางรากฐานของการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เด็กในช่วงวัยนี้ต้องได้รับประสบการณ์ตรงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า บุคลากรเข้ากับการเล่นและกิจกรรมประจำวันของเด็ก เพื่อ

เชื่อมโยงความเข้าใจจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม อันเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้โลกภายนอกที่เป็นรูปธรรม และโลกภายในที่เปี่ยมด้วยวิญญาณและเจตจำนง ให้เด็กหล่อหลอมตัวตนของเด็กให้เติบโตอย่างสมดุล ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา เพื่อส่งเสริมให้เด็กเติบโตอย่างเต็มศักยภาพ (วรรณิษา หาคูณ, จิตรา ชนะกุล และเยาวนุช ทานาม, 2563; Froebel, 1895)

จากข้อมูลข้างต้นที่กล่าวมาจะเห็นว่า เด็กปฐมวัยอยู่ท่ามกลางสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ในบริบทชุมชนที่เด็กอาศัยอยู่ทั้งสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณีที่มีความหลากหลายของชาติพันธุ์ วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ รวมไปถึงการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ดังนั้น คณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย ในสังกัด เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เพื่อจะได้นำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยนี้ไปใช้เป็น ประโยชน์ต่อการวางแผนเกี่ยวกับแนวนโยบายในการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

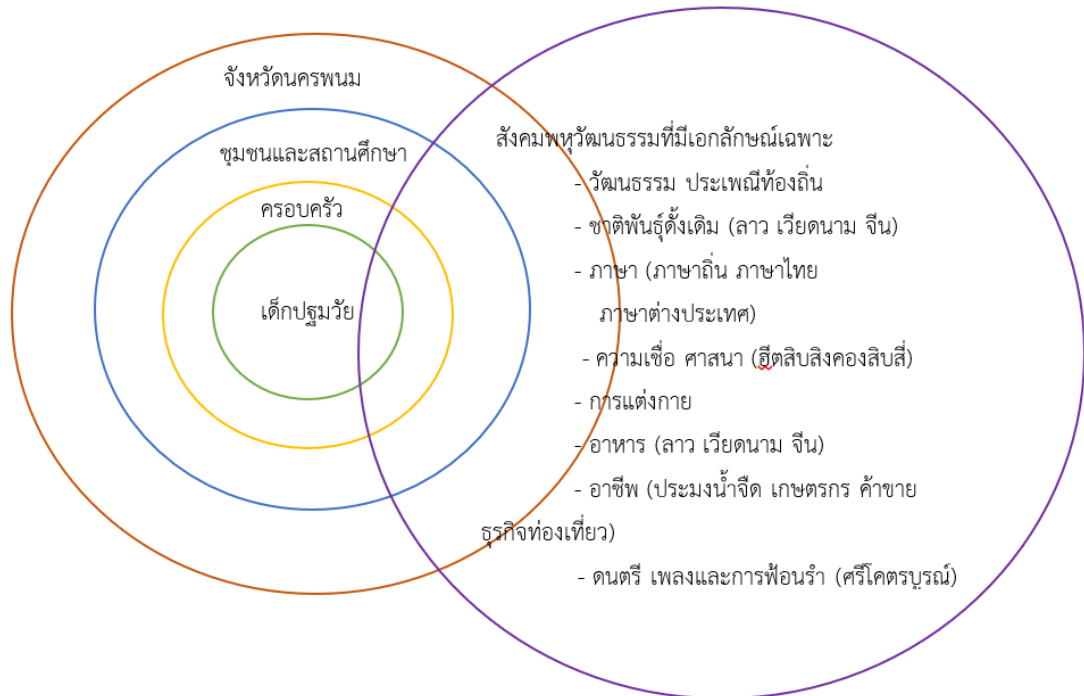
เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการเจริญเติบโต ของเด็กปฐมวัย เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

กรอบแนวคิด

พหุวัฒนธรรมเป็นทั้งแนวคิดทางปรัชญาและการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของ ความหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศ เชื้อชาติ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ภาษา ศาสนา หรือชนชั้นทางสังคม ซึ่ง ทั้งหมดล้วนเป็นองค์ประกอบของสังคมพหุนิยมที่ผู้คนอาศัยอยู่ร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นในระดับของ ชุมชน ประเทศ หรือโลก แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ความสำคัญหลายเหล่านี้อย่างเท่าเทียมกันให้เห็นได้ทั้งในโครงสร้างของ สถาบันการศึกษาผ่านหลักสูตร ทักษะ ค่านิยมของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา (Banks & Banks, 2015) ซึ่งในบริบทของครอบครัวนั้น บ้านถือเป็นแหล่งเรียนรู้แรกที่เด็กได้สัมผัสกับกฎเกณฑ์ทางสังคม อุดมการณ์ และค่านิยมต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นหน่วยพื้นฐานทางสังคม มีความแตกต่างกันไปตามชุมชน และ สะท้อนถึงความหลากหลายเชิงวัฒนธรรมในมิติต่าง ๆ (อศิน รพีพัฒน์ และคณะ, 2553) ชุมชนจึงไม่ใช่เพียง พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ หากแต่เป็นพื้นที่แห่งความสัมพันธ์และวัฒนธรรมร่วม ที่มีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนิน ชีวิตและการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย จากบริบทดังกล่าว งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผล ต่อการอบรมเลี้ยงดูของเด็กปฐมวัย เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม” จึงออกแบบ การศึกษา โดยใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และบันทึก

ภาคสนาม เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างวัฒนธรรมของชุมชนกับวิถีการเลี้ยงดูเด็กในช่วงปฐมวัย อันเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่ขับเคลื่อนการวิจัยในครั้งนี้ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อยู่ในบริบทแวดล้อมของชุมชนพหุวัฒนธรรมมีชาติพันธุ์ดั้งเดิม ได้แก่ ลาว เวียดนาม และจีน รวมอยู่ด้วยกัน ซึ่งยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติพันธุ์ของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีต่าง ๆ ประกอบด้วย ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม อายุ 20-70 ปี จำนวน 98 คน เพศชาย 37 คน เพศหญิง 61 คน อายุ 20-70 ปี ซึ่งมีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายดังนี้

1.1 การสอบถาม โดยใช้แบบสอบถาม โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนที่จะให้ข้อมูลที่ดี อาศัยอยู่ในพื้นที่พหุวัฒนธรรมหลักที่มีชาติพันธุ์ดั้งเดิม และยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมของชาติพันธุ์ของตนเองอย่างชัดเจน ทั้งขนบธรรมเนียม ประเพณีต่าง ๆ โดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มบุคคลในชุมชนจะพิจารณา จาก 4 กลุ่มหลัก ที่เป็นคนดั้งเดิมในชุมชน มีความสนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น

จำนวน 77 คน เพศชาย 25 คน เพศหญิง 52 คน ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ผู้นำชุมชน/ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนทั่วไป และพระสงฆ์ในวัดอำเภอพระธาตุพนม

1.2 การสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลในชุมชนจะพิจารณา จาก 5 กลุ่มหลักที่เป็นคนดั้งเดิมในชุมชน มีความสนใจ และยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย โดยมีการสัมภาษณ์รายบุคคล และการสนทนากลุ่ม (Focus group) ไม่เกิน 10 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 21 คน เพศชาย 12 คน เพศหญิง 9 คน ได้แก่ ปลัดอำเภอ และนายกเทศมนตรีอำเภอธาตุพนม ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ซึ่งบรรพบุรุษเป็นคนดั้งเดิมในชุมชน และอาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นเวลา 60 ปีขึ้นไป พระสงฆ์ในวัดพระธาตุพนม วรมหาวิหาร อำเภอธาตุพนม และสมาชิกในสมาคมไทย-เวียดนาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้ระยะเวลาในการศึกษาเป็นเวลา 6 เดือน ตั้งแต่เดือนมกราคม-เดือนมิถุนายน 2566 โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม เป็นการใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยให้หัวหน้าชุมชน คนในชุมชน ครูและผู้บริหารสถานศึกษาช่วยในการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร/หลาน/เด็กปฐมวัยในครอบครัว และข้อคิดเห็นเพิ่มเติมอื่น ๆ

2.2 แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่และผู้เกี่ยวข้องกลุ่มต่าง ๆ เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ รอบรู้ความเป็นไปในชุมชน หรือปราชญ์ชาวบ้าน

2.3 แบบบันทึกภาคสนาม เป็นการบันทึกการสังเกตชุมชนแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ใช้ระยะเวลาในการเข้าสังเกตชุมชนทั้งหมด 4 ครั้ง ครั้งละ 1 สัปดาห์ โดยบันทึกเกี่ยวกับวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน การอบรมเลี้ยงดูบุตร/หลาน/เด็กปฐมวัยในครอบครัว และการบริหารจัดการการศึกษาปฐมวัยของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่อยู่ในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยดำเนินการแบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 แบบสอบถาม

3.1.1 ส่งหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อศึกษาวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.1.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานที่ต้องการข้อมูลมาศึกษาวิจัย ได้แก่ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดเทศบาลตำบลธาตุพนม และวัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร

3.1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผล

3.2 แบบสัมภาษณ์

3.2.1 ผู้วิจัยวางแผนและกำหนดตารางการสัมภาษณ์ โดยติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลที่ต้องการสัมภาษณ์

3.2.2 ส่งหนังสือเพื่อขอความร่วมมือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล เพื่อศึกษาวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ไปยังเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

3.2.3 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมายกับผู้ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และแบบบันทึกภาคสนามมาวิเคราะห์ผลและสรุปผลข้อมูล ดังนี้

4.1 การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) การหาค่าร้อยละ (Percentage) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการศึกษาข้อมูลแบบมีส่วนร่วมและบันทึกภาคสนามจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) เพื่อการจำแนกและจัดกลุ่มคำหรือประเด็นที่ปรากฏในข้อมูล โดยเริ่มจาก การวิเคราะห์คำหลัก (Domain Analysis) ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มของคำหรือแนวคิดที่อยู่ภายใต้กลุ่มคำหลักเดียวกันให้รวมเป็นหมวดหมู่ที่มีความหมายร่วมกัน เพื่อช่วยให้เห็นกรอบแนวคิดเบื้องต้นในข้อมูลนั้น ๆ ต่อจากนั้น เป็นการวิเคราะห์สารระบบ (Taxonomic Analysis) จะช่วยเสริมความลุ่มลึกของข้อมูล โดยมุ่งให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างกลุ่มคำหรือกลุ่มแนวคิดที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์คำหลัก ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจในโครงสร้างภายในของข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน นอกจากนี้ ยังมี การวิเคราะห์เหตุการณ์แบบอิงทฤษฎี (Theoretical Event Analysis) ยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการอธิบายข้อมูลเชิงลึก โดยใช้กรอบแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ เพื่ออธิบายเหตุปัจจัยและเงื่อนไขของเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรอบด้าน การวิเคราะห์ในลักษณะนี้จะมุ่งตอบคำถามพื้นฐาน เช่น ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม เพื่อให้สามารถเข้าใจบริบท ความเป็นมา และสาเหตุที่ส่งผลต่อสถานการณ์หรือความสัมพันธ์นั้น ๆ ได้อย่างชัดเจน (เอื้อมพร หลินเจริญ, 2555)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาชุมชนเชิงปริมาณ (ให้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในรูปแบบตาราง และเลือกอธิบายข้อมูลในตารางเฉพาะส่วนที่สำคัญ)

จากการศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยสังกัดเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม แดงได้ดังตารางที่ 1 ต่อไปนี้

1. ข้อมูลพื้นฐาน

ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 85 คน เพศชาย 25 คน คิดเป็นร้อยละ 29.4 เพศหญิง 60 คน คิดเป็นร้อยละ 70.6 มีสัญชาติไทย เชื้อชาติไทย และนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 100

อายุ 20-30 ปี จำนวน 16 คน อายุ 31-40 ปี จำนวน 31 คน อายุ 41-50 ปี จำนวน 22 คน อายุ 50-60 ปี จำนวน 6 คน อายุ 61-70 ปี จำนวน 3 คน

สถานภาพโสด จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 18.8 สมรส จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 70 หม้าย/หย่าร้าง/แยกกันอยู่ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 11.3

ระดับการศึกษา ระดับปริญญาโท 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 ปริญญาตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 21 มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 13.6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ประถมศึกษา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 ต่ำกว่าประถมศึกษา 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

สถานภาพในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน) 14 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 กรรมการชุมชน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2 สมาชิกกลุ่มในชุมชน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 22.6 ประชาชนทั่วไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3

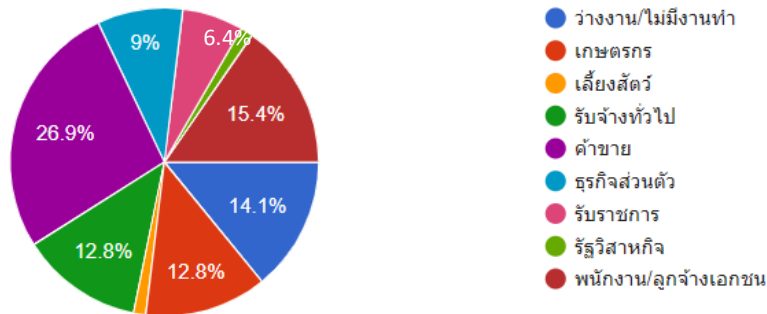
ลักษณะที่พักอาศัย บ้านพักอาศัย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 92.9 บ้านเช่า จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 ห้องเช่า/หอพัก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และอื่น ๆ เป็นพระสงฆ์ในวัด 3 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

การตั้งถิ่นฐาน อาศัยมาตั้งแต่เกิด จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 72.3 และย้ายมาจากที่อื่น จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 มีทั้งการย้ายต่างอำเภอ และต่างจังหวัด เนื่องจากมาทำงาน และย้ายตามคู่สมรส

จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีตั้งแต่ 2-8 คน มีทั้งครอบครัวเดี่ยว (พ่อ แม่ ลูก) และครอบครัวขยาย (ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ ลูก และญาติ) รวมทั้งมีครอบครัวที่เป็นพ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยวรวมอยู่ด้วย มีจำนวนบุตร 1-4 คน ซึ่งบางครอบครัวก็มีเด็กปฐมวัยอยู่ด้วย จำนวน 1-3 คน/ครัวเรือน แต่บางครอบครัวไม่มีเด็กปฐมวัย เพราะบุตรหลานเติบโตไปเกินกว่าวัยปฐมวัย (0-6 ปี)

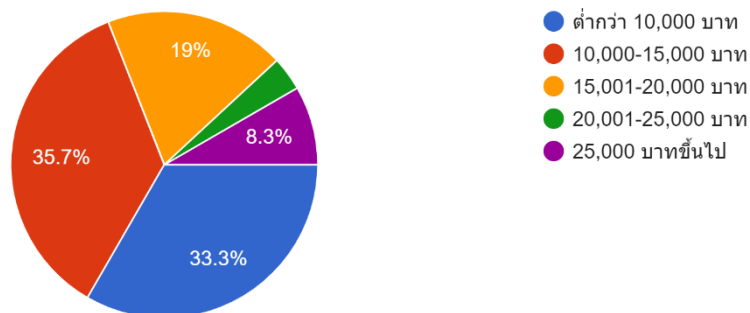

อาชีพ ประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมาคือ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 15.4 วางงาน/ไม่มีงานทำ คิดเป็นร้อยละ 14.1 และพนักงาน/ลูกจ้างเอกชน รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 12.8 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 9 รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 6.4 รัฐวิสาหกิจและเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 1.3 ดังแผนภาพที่ 2 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 2 อาชีพของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประชาชนในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

รายได้ต่อเดือนของครัวเรือน มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.3 มีรายได้ 10,000-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.7 มีรายได้ 15,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 19 มีรายได้ 20,001-25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.6 มีรายได้ 25,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.3 ดังแผนภาพที่ 3 ต่อไปนี้

แผนภาพที่ 3 รายได้ต่อเดือนของครอบครัวผู้ปกครองเด็กปฐมวัย และประชาชนในอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

2.1 มีปัญหาทางเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 75 ได้แก่ เรื่องรายได้จากการค้าขายลดลงอันเป็นผลมาจากสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และเรื่องครอบครัวหย่าร้าง ทำให้พ่อหรือแม่ต้องหาเงินเพียงคนเดียว รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

2.2 ความแตกต่างทางชาติพันธุ์ไม่ส่งผลทำให้เกิดปัญหาต่อการดำเนินชีวิต คิดเป็นร้อยละ 96.4 และส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.6 ได้แก่

1) วัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจจากเดิมมาสู่ยุคปัจจุบัน

2) การถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ให้คนรุ่นใหม่มีความเห็นและทัศนคติที่เป็นความเชื่อพื้นฐานแตกต่างกัน ความคิดที่ล้าสมัย การถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมมาสู่คนรุ่นใหม่ เกิดการไม่ยอมรับ และขัดแย้งกันในครอบครัว

3) การเมืองในชุมชน/ท้องถิ่น มีระบบการบริหารจัดการไม่ดีเท่าที่ควร

4) วัฒนธรรมสมัยใหม่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตทั้งการแต่งกาย การกินอยู่ และการอุปโภคบริโภค อีกทั้งมีปัญหาอื่น ๆ อีกได้แก่ เรื่องวัยรุ่นในชุมชนที่ขับรถมอเตอร์ไซด์เร็ว มีการแข่งขัน และตกแต่งเพิ่มเติมทำให้เกิดเสียงดังรบกวนคนในชุมชน

2.3 สถานะทางสิ่งแวดล้อมของครอบครัว/ชุมชน ไม่ส่งผลกระทบและเกิดปัญหา คิดเป็นร้อยละ 90.6 และส่งผลกระทบส่งผลการดำเนินชีวิต คิดเป็นร้อยละ 9.4 ได้แก่

1) ยาเสพติด อีกทั้งในชุมชนมีปัญหาด้านวัยรุ่นดื่มสุรา การทะเลาะวิวาท รบกวนในเวลากลางคืน โดยเฉพาะช่วงมีงานประเพณีต่าง ๆ

2) ปัญหาความขัดแย้งของคนในหมู่บ้านอันเกิดจากผลประโยชน์ และที่ทำกิน

3) การลักทรัพย์ มีปัญหาเกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากรายได้ไม่เพียงพอในครัวเรือน และทำให้เด็กปฐมวัยไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย

4) การศึกษา เด็กวัยเรียนขาดทุนการศึกษา อ่านหนังสือไม่ออก และมีค่านิยมของเด็กหรือวัยรุ่นที่ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้โรงเรียนต้องทำการแบบออนไลน์/ออนแฮนด์ เป็นปัญหาสำหรับเด็กที่อยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย เพราะพ่อแม่ต้องไปทำงาน

5) ปัญหาอื่น ๆ เป็นปัญหาเฉพาะครอบครัว เช่น คนในครอบครัว มีปัญหาเรื่องทัศนคติไม่ตรงกันเกิดความขัดแย้ง บ้านที่อยู่อาศัยมีบรรยากาศไม่ดี (อยู่ใกล้โรงฆ่าสัตว์ โรงเลี้ยงหมู)

3. ข้อมูลเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร/หลาน/เด็กปฐมวัยในครอบครัว

3.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมชาติพันธุ์ดั้งเดิมให้กับบุตร/หลาน/เด็กปฐมวัยในครอบครัว พบว่าไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 95.3 และมีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 4.7 ได้แก่

1) ภาษาถิ่น การเปลี่ยนแปลงของสำเนียงการพูดที่แตกต่างไปจากบรรพบุรุษ มักเกิดขึ้นเมื่อบุคคลย้ายถิ่นฐานไปศึกษาในเขตเมืองหรือจังหวัดอื่น ส่งผลให้รับอิทธิพลทางภาษาและสำเนียงในพื้นที่ใหม่อย่างไม่รู้ตัว เมื่อบุคคลนั้นกลับมายังถิ่นฐานเดิม จึงอาจมีลักษณะการพูดที่ผิดเพี้ยนไปจากสำเนียง

ท้องถิ่นเดิม ซึ่งบางครั้งอาจนำไปสู่การถูกตักเตือนหรือวิพากษ์วิจารณ์จากผู้ใหญ่หรือผู้สูงวัยในชุมชน เนื่องจากมองว่าเป็นการลดทอนหรือเบี่ยงเบนจากอัตลักษณ์ทางภาษาและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา

- 2) ภาษาไทย สามารถอ่านภาษาไทยได้ แต่พูดไม่ชัด
- 3) ภาษาต่างประเทศ ยังขาดความสามารถอยู่มาก ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
- 4) อาหาร เด็กวัยเรียนได้รับสารอาหารไม่ครบ 5 หมู่ และมีพฤติกรรมเลือกรับประทานอาหารที่ชอบเท่านั้น และไม่ค่อยชอบรับประทานอาหาร
- 5) การแต่งกาย คนในชุมชนจะเลือกแต่งกายตามฐานะของครอบครัว (รวย/รายได้ น้อย)

6) ประเพณี เกิดความขัดแย้งกันระหว่างประเพณี และค่านิยมดั้งเดิมและสมัยใหม่

7) ความเชื่อ มีความเชื่อเป็นองค์รวมไม่แยกส่วน และการมีความเชื่อที่ได้รับถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ แต่ขัดแย้งกับความรู้ในปัจจุบัน เช่น หลานไม่สบายให้กินแต่ยาเขียวใบโพธิ์ ไม่ให้ไปหาหมอ สุดท้ายหลานอาการทรุดหนัก จึงไปหาหมอ

8) ปัญหาอื่น ๆ มีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูของแต่ละบ้านที่ไม่เหมือนกัน สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ทำให้มีปัญหามากมาย การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยที่ขาดความเป็นประชาธิปไตย

3.2 สภาวะของเด็กปฐมวัยในครอบครัว พบว่า ไม่มีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 86.9 และมีปัญหา คิดเป็นร้อยละ 13.1 ได้แก่

- 1) พัฒนาการด้านร่างกาย พบว่า เด็กรับประทานอาหารในปริมาณน้อย ไม่ชอบรับประทานอาหารที่ผู้ปกครองเตรียมให้
- 2) พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ พบว่า มีทั้งปัญหาผู้ปกครองมีการทะเลาะวิวาทกันในครอบครัวต่อหน้าเด็ก ปัญหาของเด็กไม่สามารถควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองได้เมื่ออยู่ในสภาวะทางอารมณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่ตนเองต้องการ
- 3) พัฒนาการด้านสังคม พบว่า เมื่อตอนเป็นเด็กปฐมวัยพ่อแม่ไม่ให้ออกไปเล่นกับเพื่อน เมื่อเติบโตมาส่งผลให้ไม่มีทักษะการเข้าสังคม ปรับตัวเข้ากับคนอื่นยาก และไม่รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น
- 4) พัฒนาการด้านสติปัญญา พบว่า เด็กยังไม่สามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมักหลงลืมได้ง่าย
- 5) การใช้โทรศัพท์/แท็บเล็ต/โทรทัศน์ พบว่า สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เด็กไม่ได้ไปโรงเรียน อยู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เด็กติดเกมในโทรศัพท์ ใช้เวลาในการดูโทรศัพท์ และโทรทัศน์เป็นเวลานาน ๆ
- 6) เด็กที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า มีเด็กออทิสติก 1 ราย ที่ต้องการรับบริการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4. ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม พบว่า

4.1 ข้อเสนอแนะให้มีวิทยากรไปบรรยายอธิบายในโรงเรียนระดับปฐมวัยในวันสำคัญ ๆ เกี่ยวกับการสนับสนุนการศึกษา และวิธีการเลี้ยงดูบุตรให้ห่างจากยาเสพติด เคยมีเด็กที่มีปัญหาเรื่องติดยาเสพติด อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและสังคมเพื่อนชักจูงไป แต่เนื่องจากมีโอกาสได้เรียนต่อระดับอุดมศึกษา จึงมีค่านิยมที่เปลี่ยนไป และเลือกจากการติดยาเสพติดได้

4.2 เด็กในชุมชนมีผลการเรียนที่ดี แต่ขาดทุนการศึกษา และมีค่านิยมการใช้แรงงานเพื่อประกอบอาชีพ ทำให้ไม่ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

4.3 อยากให้มีการส่งเสริมทางด้านการศึกษาของเด็กให้หลากหลายมากขึ้นกว่านี้ อาทิ เช่น โรงเรียนของรัฐบาลมักจะมีรูปแบบการสอนแบบเดิม ๆ อยากให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการณเข้ามาผสมผสานจะดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากขึ้น

4.4 อยากให้มีการเปิดการเรียนเป็นปกติ อยากให้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลดลง อยากให้มีสิ่งเรียนรู้ให้เด็กมาก ๆ เด็กจะได้มีการพัฒนาตนเอง มีการปรับตัว เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม รวมทั้งให้มีการบริหารจัดการเรื่องสุขอนามัย อาหารกลางวันของเด็กให้ครบ 5 หมู่ สีสันและรสชาติที่ดึงดูดให้เด็กอยากรับประทานอาหารมากขึ้น และไม่ควรมีร้านขายขนม น้ำอัดลมอยู่ใกล้สถานศึกษา เพราะไม่ส่งผลดีต่อสุขภาพของเด็กปฐมวัย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาชุมชนเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยสังกัดเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า

1. บริบทของสภาพแวดล้อมสังคมพหุวัฒนธรรมรอบตัวเด็ก พบว่า

วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน พบปัญหาทางเศรษฐกิจของครอบครัว ได้แก่ รายได้ลดลงจากสถานการณ์การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และครอบครัวหย่าร้าง ทำให้ขาดทุนทรัพย์ในการส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัย และมีทั้งครอบครัวเดี่ยว แม่ (พ่อ) เลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวขยายที่มีทั้งปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และลูก ในชุมชนมีทั้งชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน แต่สามารถปรับตัวเข้าหากัน มีการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติสุข อย่างเท่าเทียม ไม่ได้แบ่งแยกเชื้อชาติ อีกทั้งในท้องถิ่น และการบริหารงานจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ได้มีการสนับสนุน และส่งเสริมความหลากหลายของชาติพันธุ์ท้องถิ่นผ่านวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นเป็นประจำ ก่อให้เกิดการปรับตัว และอยู่ร่วมกัน แต่พบปัญหา ที่เกิดมาจากช่องว่างทางทัศนคติ และความเชื่อของคนสองยุค กล่าวคือ คนยุคเก่า รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย กับคนยุคใหม่ รุ่นลูก และหลาน ที่วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ ถูกมองว่าล้าสมัย ไม่เข้ากับสมัยนิยม จึงเกิดการปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ตนเอง นอกจากนี้พื้นที่ของชุมชนเป็นเขตชายแดนติดต่อกับประเทศ

เพื่อนบ้านจึงส่งผลให้มีปัญหาหาเสพติดและวัยรุ่นในชุมชนทะเลาะก่อเหตุรุนแรงในชุมชน ต้องอาศัยการกำกับดูแลของผู้ใหญ่ บ้าน กำนัน ในชุมชนเข้ามาแก้ปัญหาดังกล่าว

2. การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า

การอบรมเลี้ยงดูบุตร หลาน และเด็กปฐมวัยในครอบครัว มีการส่งเสริมวัฒนธรรมชาติพันธุ์ดั้งเดิมมีทั้งภาษา การแต่งกาย ประเพณี และความเชื่อต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดให้กับเด็กปฐมวัยและเยาวชนรุ่นใหม่ แต่ยังพบปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิเช่น สำเนียงการพูดภาษาถิ่น ผิดเพี้ยนไปจากบรรพบุรุษ ปัญหาการใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร และยังขาดทักษะทางภาษาต่างประเทศ ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาระหว่างความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่เริ่มจะลดบทบาทความสำคัญลง ทำให้เด็กปฐมวัยในชุมชนได้รับการปลูกฝังและเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นน้อยลงไป การมีอคติต่อกันในเชิงลบที่มองว่า สิ่งที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิมเป็นสิ่งล้าสมัย ไม่ทันต่อความเป็นสมัยใหม่ในปัจจุบัน ทำให้เด็ก ๆ ได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ใช้เทคโนโลยีและความเป็นสมัยใหม่เข้ามาแทนที่ ไม่ว่าจะเป็นการใช้โทรศัพท์มือถือ การแต่งกายตามสมัยนิยม และการไม่ได้ปฏิบัติตามประเพณีดั้งเดิม เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำลง และเด็กในวัยเรียนไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และการเรียนแบบออนไลน์ในปัจจุบัน เป็นปัญหาสำหรับเด็กและผู้ปกครองมากกว่าทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชุมชนที่ต้องยังคงต้องการความช่วยเหลือจากโรงเรียนและหน่วยงานภาครัฐในการเข้าไปส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ให้แก่เด็ก

อภิปรายผล

จากการศึกษาชุมชนพหุวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการอบรมเลี้ยงดู และการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย สังกัดเทศบาลตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม เป็นข้อมูลที่ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการจดบันทึกภาคสนามของคณะผู้วิจัย แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

1. บริบทของสภาพแวดล้อมสังคมพหุวัฒนธรรมรอบตัวเด็ก พบว่า

ชุมชนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และปัญหาครอบครัวหย่าร้าง ส่งผลต่อความสามารถในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย โครงสร้างครอบครัวมีความหลากหลาย ทั้งครอบครัวเดี่ยว ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว และครอบครัวขยาย อีกทั้งชุมชนประกอบด้วยผู้คนจากหลากหลายชาติพันธุ์ที่สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชาติพันธุ์อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ยังคงพบช่องว่างทางทัศนคติระหว่างคนต่างรุ่น ทำให้เกิดการปฏิเสธวัฒนธรรมดั้งเดิม นอกจากนี้ ชุมชนชายแดนยังเผชิญปัญหาหาเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการดูแลจากผู้นำชุมชนอย่างใกล้ชิด จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนที่มาจากชาติพันธุ์ที่หลากหลายและยาวนานหลายร้อยปีนั้นได้ถูกลดบทบาทลงในยุคปัจจุบัน สิ่งที่เคยปฏิบัติสืบทอดกันมาถูก

มองว่าไม่ทันสมัย ทำให้เกิดความไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับ และเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน เกิดความขัดแย้งกันขึ้น แม้กระทั่งในครอบครัวของเด็กที่ถือว่าเป็นพื้นฐานของชีวิต และเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญ ในการหล่อหลอมให้คนเติบโตมาในสังคม การที่จะทำให้เกิดสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น เงื่อนไขสำคัญ คือ การสร้างพื้นที่สังคมในด้านต่าง ๆ เช่น พื้นที่ทางภาษา พื้นที่ความรู้ พื้นที่ของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา พื้นที่ความมั่นคงในชีวิต ซึ่งการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะเรายังคงมีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันและแตกต่างกันมากมาย ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงและการซ้อนทับกันไปมาหรือแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ที่เรียกว่า พลวัตทางวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในช่วงโลกาภิวัตน์ หรือเรียกว่า ยุคหลังอาณานิคม (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และสรสวดี อ่องสกุล, 2561) ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงระหว่างสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ซึ่งในยุคโลกาภิวัตน์รัฐชาติกำลังเผชิญกับความท้าทายของอัตลักษณ์ของชาติ เพราะอัตลักษณ์ของชาติไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียวอีกต่อไป หากแต่มีความหลากหลายและแยกย่อยมากยิ่งขึ้น ในประเทศไทย จึงไม่ได้มีแค่คนไทยอีกต่อไป หากประกอบไปด้วยคนไทย-ลาว ไทย-ภูเข ไทย-มุสลิม เป็นต้น การยอมรับในพหุวัฒนธรรมเป็นการยอมรับในความแตกต่างและพยายามที่จะหาหนทางในการอยู่ร่วมกันให้ได้ (จิตรารักษ์ สมยานันทนากุล, 2551) เราผู้อยู่ในชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมจะอย่างไรให้เกิดความสันติและมีความสุขได้ภายใต้เงื่อนไขเวลาของการเปลี่ยนผ่านอย่างเป็นพลวัต อันจะทำให้เกิดการทำความเข้าใจ การยอมรับ และการอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทั้งปัจจัยของบุคคลแต่ละยุค สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมที่แปรเปลี่ยนไป ทั้งนี้เพราะกระบวนการโลกาภิวัตน์ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในหลายมิติ โดยเฉพาะในด้านภาษา ศาสนา และการใช้ชีวิตของผู้คนในชุมชน ส่งผลให้วัฒนธรรมดั้งเดิมต้องเผชิญกับการปรับตัวภายใต้บริบทใหม่ ๆ บางส่วนถูกปฏิเสธ ขณะที่บางส่วนกลับถูกผสมกลมกลืนกับวัฒนธรรมสมัยใหม่ จนก่อให้เกิดอัตลักษณ์รูปแบบใหม่ที่มีความหลากหลาย ซับซ้อน และไม่หยุดนิ่ง (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และ สรสวดี อ่องสกุล, 2561) ในขณะเดียวกัน ช่องว่างทางความคิดระหว่างคนต่างรุ่นได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสืบทอดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมคนรุ่นเก่ามายึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ขณะที่คนรุ่นใหม่บางกลุ่มกลับมองว่าวัฒนธรรมเหล่านั้นล้าสมัยและไม่สอดคล้องกับยุคสมัย ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางทัศนคติภายในครอบครัวและชุมชน และกลายเป็นอุปสรรคต่อการถ่ายทอดค่านิยมและอัตลักษณ์ดั้งเดิมสู่คนรุ่นหลัง (จิตรารักษ์ สมยานันทนากุล, 2551) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางวัฒนธรรมและส่งเสริมความเข้าใจในความหลากหลาย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและนโยบายระดับฐานรากได้ริเริ่มโครงการที่สนับสนุนแนวคิดพหุวัฒนธรรม เช่น โครงการศึกษาทางภาษาในพื้นที่ภาคใต้ ที่เน้นการเรียนการสอนแบบสองภาษา (Patani Malay–Thai bilingual education) ซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการอยู่ร่วมกันของคนในพื้นที่อย่างมีสันติได้เช่นเดียวกัน (Chanarnupap & Tongkachok, 2017)

2. การอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย พบว่า

วิถีชีวิตด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์ วัฒนธรรมดั้งเดิม และการถ่ายทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมของชาติพันธุ์ให้คนรุ่นใหม่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า เกิดทัศนคติที่ไม่ตรงกันในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ทำให้ส่งผลต่อบุคลิกภาพ อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาของเด็กปฐมวัย เมื่อเด็กมาที่โรงเรียนครูผู้สอนต้องทำความเข้าใจถึงชาติพันธุ์ที่หลากหลายของเด็กที่แตกต่างกัน บางครอบครัวมีพ่อเป็นคนไทย แต่มีแม่เป็นคนลาว เป็นต้น นอกจากนี้ปัญหาการหย่าร้าง และแม่เลี้ยงเดี่ยวหรือพ่อเลี้ยงเดี่ยวก็ส่งผลต่อสภาพอารมณ์ จิตใจของเด็ก ทำให้เด็กไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากพ่อหรือแม่อย่างเต็มที่ ทั้งนี้ “เมือง” เป็นพื้นที่ร่วมผสมผสานลักษณะของการใช้ชีวิตในทุก ๆ กิจกรรมของมนุษย์มีความแตกต่างจากสังคมเกษตร เมืองเปิดรับผู้คนอย่างหลากหลายให้เข้ามาใช้ชีวิต ช่วงชิงความมั่งคั่งทางการเงินและความเจริญสมัยใหม่ของเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปท่ามกลางบริบทของโลกาภิวัตน์ (นงเยาว์ เนาวรัตน์, 2559) การเปลี่ยนแปลงของโลกในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และประเพณี อีกทั้งยังมีการหลั่งไหลเข้าหากันของผู้คนและวัฒนธรรมอย่างเสรีมากขึ้น พรหมแดนระหว่างประเทศถูกเปิดกว้างมากยิ่งขึ้น ทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสถาบันในสังคมไม่ว่าจะเป็นครอบครัว หรือสถานศึกษา ซึ่งต้องปรับเปลี่ยนบทบาท หน้าที่ไปจากเดิม เพราะทั้งสองสถาบันล้วนมีส่วนในการอบรมสั่งสอนหล่อหลอมพลเมืองของสังคมที่จะไปพัฒนาประเทศชาติต่อไป จากกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้เกิดช่องว่าง ทั้งทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของชาติพันธุ์ดั้งเดิมของตนเอง ที่เข้าไปหลอมรวมกับกระแสใหม่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป อันส่งผลให้ผู้คนในสังคมต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ท่ามกลางกระแสเหล่านี้ยังคงมีเด็กปฐมวัยที่จำเป็นจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูทั้งจากครอบครัวแวดล้อมไปด้วยสิ่งแวดล้อมที่แปรเปลี่ยน เราจะสามารถให้กับเด็กปฐมวัยเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่เห็นคุณค่าของความหลากหลาย เข้าใจและยอมรับความแตกต่าง และสามารถอยู่ร่วมกันได้ในสังคมอย่างสันติสุข ดังปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่นำเสนอไว้ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพ ภายใต้บริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การศึกษาพหุวัฒนธรรมพยายามสร้างและขยายความเป็นรัฐชาติและวัฒนธรรมที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในขณะที่เคารพและตระหนักถึงความหลากหลาย เป็นความพยายามที่จะสร้างรัฐชาติที่สะท้อนถึงค่านิยมของกลุ่มและวัฒนธรรมที่หลากหลาย กล่าวคือ การสร้างสังคมของผู้คนที่มีความแตกต่างหลากหลายให้สามารถรวมกันภายในกรอบของค่านิยมความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งถือเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการสร้างรัฐชาติที่รวมกันเป็นหนึ่งเดียว มีเอกลักษณ์และความจงรักภักดีของชาติที่เข้มแข็งคือ การรวมโครงสร้างเหล่านี้เข้าไว้ในรัฐชาติและสังคม (Banks, 2001) นอกจากนี้

การสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในระดับชุมชน เช่น พื้นที่ทางภาษา พื้นที่การเรียนรู้ และพื้นที่ของการมีส่วนร่วมทางสังคม มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรม แม้ว่าจะยังคงมีความขัดแย้งทางความคิดอยู่บ้าง แต่แนวคิด "พหุวัฒนธรรมจากล่างขึ้นบน" (Multiculturalism from below) เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้ชุมชนสามารถพัฒนาไปพร้อมกับการเคารพความแตกต่างและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (Leepreecha, 2019) ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางชาติพันธุ์ยังคงมีการสืบสานวัฒนธรรมดั้งเดิมผ่านภาษา ประเพณี และความเชื่ออยู่ แต่อย่างไรก็ตามกลับพบปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางภาษาต่างประเทศ การรับรู้คุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่น และผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งนำมาสู่ความเหลื่อมล้ำด้านทัศนคติ ความรู้ และการปฏิบัติต่อเด็กปฐมวัยในการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก เด็กปฐมวัยบางส่วนไม่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างเต็มที่เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงของครอบครัว สภาพสังคม และสิ่งแวดล้อม ฉะนั้น นักการศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาปฐมวัยจึงควรส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการและเติบโตอย่างเป็นองค์รวมภายใต้บริบทวัฒนธรรมที่ยอมรับ เคารพในความแตกต่างหลากหลาย และหล่อหลอมให้เกิดสังคมสันติสุขร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัยในบริบทที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บริบทพื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศซึ่งอาจส่งผลต่อรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็มีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและการสนับสนุนครอบครัวในสังคมพหุวัฒนธรรม อันส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กในช่วงวัยดังกล่าว ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและผู้ปกครองให้สามารถเสริมสร้างทัศนคติและแนวปฏิบัติตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะในบริบทที่หลากหลาย เช่น พื้นที่ชายแดนระหว่างประเทศ ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อรูปแบบการเลี้ยงดูและการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งควรศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาและการสนับสนุนครอบครัวในสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้ของเด็กอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการ

พัฒนาศักยภาพของครูและผู้บริหารในการส่งเสริมทัศนคติและแนวปฏิบัติตามแนวคิดพหุวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จิตราภรณ์ สมยานนทนากุล. (2551). ผลกระทบของการพัฒนาของรัฐต่อลักษณะทางพหุวัฒนธรรมของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การสำรวจเบื้องต้น. *เอเชียปริทัศน์*, 29(2), 275-290, <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/download/259574/173016/964186>
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล และสรสวดี อ่องสกุล. (2561). *สังคมพหุวัฒนธรรม*. ศูนย์ล้านนาศึกษา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงเยาว์ เนาวรัตน์. (2559). *ย้อนคิด 1 ทศวรรษ เด็กไทใหญ่ในโรงเรียนไทย*. นันทพันธ์พรินตัง.
- พระจิรวัดน์ อาจาโร และใจวิทย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2560). *สัตตนาคาวภูวนาคราชและพระธาตุพนม*. โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987).
- พระมหามิตร จิตปญโญ ชญาภา นำบัณฑิตย์ และสุขสมัย นำนบัณฑิตย์. (2562). การพัฒนาคุณภาพชีวิตบนความหลากหลายวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคอีสานตอนล่างของประเทศไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 38(5), 1-11. <https://hujmsu.msu.ac.th/showall.php?id=4d4441794d773d3d>
- วรรณิษา หาคูณ จิตรา ชนะกุล และเยาวนุช ทานาม. (2563). *การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานจังหวัดนครพนม. (2564, 20 มกราคม). *แผนพัฒนาจังหวัดนครพนม พ.ศ. 2561-2565 ฉบับทบทวนรอบปี พ.ศ. 2564*. http://www2.nakhonphanom.go.th/files/com_news_struct/2020-๗01_378aeea6a87766d.
- อศิน รพีพัฒน์, ชยัน วรธนะภูติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุภางค์ จันทวานิช และฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ขอนแก่นการพิมพ์.
- เอื้อมพร หลินเจริญ. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(1), 17-29. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/149164>
- Banks, A. J. (2001). *Cultural Diversity and Education: Foundations Curriculum and Teaching* (4th). Allyn & Bacon.
- Banks, A. J., & Banks, A. M. (2015). *Multicultural Education* (9th). Wiley.

- Chanarnupap, S., & Tongkachok, T. (2017). *Multiculturalism and its impacts in the Deep South of Thailand: A case study of the Christian community in Pattani*. Thammasat Review, 20(2). <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/263103>
- Froebel, F. (1895). *The Education of Men*. D. Appleton and Company.
- Leepreecha, P. (2019). From state multiculturalism to multiculturalism from below: A case in Chiang Rai. *Journal of Mekong Societies*, 18(2), 23–49.
<https://so03.tcithaijo.org/index.php/mekongjournal/article/view/263103>